

TELEGRAFUL ROMÂNULUI

Nr. 12. ANULU XIV.

Telegraful este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorul foiei pe afară la c. r. poste, cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețului prenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri străine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru întreaga ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru dou'ă ora cu 5 1/2 cr. și pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, în 10/22 Februaru. 1866.

Motivele pentru activitate și în contra pasivității.

(din „Gaz. Tr.“)

„Ne aflăm obligati în conștiința a mai împărtăși on. publicu și motivele activității v. din sinulu națiunii noastre, pentru că de timpuriu sa ne cumpenim superioritatea opiniilor, când vine vorba de a trece și Rubiconulu. — Ne aflăm în stare a le împărtăși din pînă cea mai competentă în felulu seu și o facem cu scopu de ale cunoște de timpuriu favoarea solidarității la momentulu reluptelor din respandiele facendelor; ele se desfășura așa:

„Până acum s'au exprimat diferite opinii în jurnalistică româna despre aceea, că ore se aléga Români ardeleni deputati pentru Pest'a și în casulu de alegere sa mérga deputatii alesi la Pest'a séu há, desfășurandu deosebite motive pro și contra fiescare din punctulu seu de purcedere.

„Ce privesce la opinia mea eu sum și fatia cu stadiulu acestu nou alu evenimentelor politice totu pentru politică de activitate, voindu a me feri din tóte poterile de a nu me convoi eu însumi la aplicarea acelu proverbiu de trista memoria de a tractá și decide altii „de nobis sine nobis, la care ne-aru duce negresitu o politica de negatiune, séu de pasivitate.

„Este aprópe de mintea omului, ca rezultatulu pertractărilor este obicinuítu mai favoritoriu pentru aceea, pe carii atinge, atunci cându sunt și ei multu puțin reprezentati în adunările, dietele, pertractătoare, decâtu în casulu contrariu.

„Decă privim la pusețiunea noastră a Românilor ardeleni în constelatiunea presinta a trebilor publice, putem fi convinsi, ca tóte jurisdicțiunile țerei, inclusive și municipiele sasesci voru alege și tramite deputati la Pest'a; noi intru ast'a nu-i potemu împedecá, efectuindu-se alegerile în sensulu legiloru dupa jurisdicțiuni séu municipia, iară nu dupa națiuni. Standu lucrulu asiá, putem sci a priori, ca rezultatulu negatiunii nu va fi altulu din punctu de vedere alu dreptulu publicu, decâtu că 5 deputati români lipsescu séu cu alte cuvinte 3 municipie ardeleni (Fagarasiului, Naseudului și orasiulu Hatiegu, căci numai în aceste se póte aplicá politică de negatiune) nu sunt reprezentate în Pest'a. Ore poté-vomu noi pe temeiulu unui astfelu de rezultatu fără însemnatate afirmá cu efectu, ca Transilvani'a nu a tramisu deputati la diet'a din Pest'a? — Nu, prin urmare ce amu produsu noi prin negatiune? — Amu produsu Dloru aplicarea maximei în contrane de a se tractá de nobis sine nobis. Sa nu uitámu, ca în diet'a din Săbiu au lipsitu deputati la 2 națiuni cu regalității loru împreuna, respective a 15 municipii și legile aduse de ea totusi s'au sancționatu. Esempla docent.

„Apoi privind lucrulu dintr'unu punctu de vedere puțințelu mai înaltu, sa ne punem întrebarea, ore întieptu este, că noi sa remănem singuri izolati, pe terenulu negatiunii séu pasivității — nici macaru sasii cu noi, — intr'unu tempu de a o a e r a n ó u a p o l i t i c a , de o întocmire generala a monarchiei, cându Domnitoriulu în Insasi Pré înalt'a Sea persóna a luatú inițiativ'a reorganizării interne a monarchiei, fatia cu care noi suntemu numai o particula.

„Noi Români pe regatulu triunitu (Croati'a) în politică lui privitoare la modus procedendi nu-lu putemu imitá, elu este unu statulu naționalu slavu, municipiele și reprezentanti'a regatulu se afla în mánile și dispozițiunea națiunii slave, pre cându Ardélulu sta din 4 națiuni, între carii națiunea româna în diet'a patriei, fia aceea ori cum compusa, nu póte avé nici cum majoritate absoluta de reprezentanti naționali, iară în țiera în josu numai cele 3 municipie sunt acelea, unde români au majoritatea membriloru comitetulu centrale pe lângă sine.

„Va sa dica politică negatiunii absolute pentru romani este nepractica, este imposibila, nu are însemnatate în vieti'a de statulu intr'o mesura că aceea, care se promita efectulu de a nu se poté esecutá reform'a cutare séu cutare, fără ei, că-ce esta și nu altulu obicinuiesce a fi scopulu politice de negatiune, de pasivitate.

„Eu sum convinsu, și esperinti'a ne arata, ca români pe terenulu politice de activitate, — c o n d i t i o s i n e q u a n o n — s o l i d a r i , mai mare trecere, védia și onóre voru asigurá na-

țiunii loru la popórele conlocitoare, decâtu cu politică negatiunii, care cum dísei, fără de aceea pentru ei este nepracticavera.

„Terminulu „c o n c e s u “ din préinaltulu rescriptu reg. din 25 Dec. 1865, de care se vedu a face întrebuintiare amicii principiulu de negatiune, la deslegarea probleme dílei, nu póte veni în considerare; concedo vel demando, în vieti'a constituționala parlamentaria are un'a și aceeași însemnatate. Dreptulu constituționalu, dreptulu de a representá séu de a fi reprezentatu, este unu dreptu permissivu alu civilorú statulu, numai decă voiescu se folosescu de elu, sune invitarea coronei la usurea lui cu terminulu concedo séu demando. Se întórcem lucrulu — dar ore, cându în locu de concesu s'aru fi dísu demandu în acelu rescriptu p. n., aru fi fostu ore datori locuitorii țerei se aléga deputati pentru Pest'a negresitu? — Nu și atunci alegeau numai, carii vreau și carii nu, remaneau pe la vetrele loru.

„Va se dica întrebarea se inverté în giurulu pusețiunii noastre independente de acelu terminu.

„Din totalitatea giurstărilor debue se judecámu, cum aru fi ore mai folositoriu pentru noi, a intrá în actiune împreuna cu celelalte 3 națiuni, cari se ducú séu izolati de ele a ne aruncá pe terenulu negatiunii? De aici purcediendu, amu venitú la convințere, ca noi politică de activitate nici fatia cu diet'a de încoronare din Pest'a se nu o parasim, și acést'a cu atât'a mai puțin, cu câtu, ca préinaltulu rescriptu din 25 Dec. însusi asigurá autonomi'a Transilvaniei, recunoscandu espresé validitatea legiloru urmate până aici pentru ea, prin urmare și acelorú din 1863; denegandu espresu punerea în vieti'a a art. I de lege din 1848, în țienórea lui presenta, și dicandu espresu, ca Transilvaniei ei concede a tramite reprezentanti la diet'a de încoronare.

„Temele de prejudiciu în contra autonomiei țerei escate din alegeri de deputati pentru Pest'a dupa art. II din 1848 se potú imprastia prin protocolatii potrivite făcute în comitetele centrali cu ocasiunea perlegerii ordinațiilor gubernialí, demandătorie de alegeri.

„Apoi în fine alegandu-se barbati maturi, cu trecutú bunu, se póte asteptá dela întiepciunea, patriotismulu și simiulu de onóre alu deputatiloru alesi a aflá insii fatia cu diet'a de încoronare acelu terenu de actiune, care sa fia aptu a nu compromite autonomi'a Transilvaniei basata pe legile ei proprie, garantate din nou prin p. n. rescriptu reg. din 25 Dec. 1865. Y—Z.

Dela diet'a Ungariei.

(Cor. orig.)

Pest'a 17 Fauru 1866.

Pe dí ce merge, se încórda poterile de capacitate, pentru a dá dualismulu cutare rezultatu, care acum în Ungari'a e pe tapetu în chipu de cestiunea dílei; totú astépta cu óresi care curiositate, se vada, ce felu de urmări sa aiba problemele desfășurate cá respunsu la cuventarea de tron, în proiectulu de adresa.

Joi în 15 a lunei acesteia pe la 10 óre cas'a muzeulu erá plina de ómeni, prin galerii de timpuriu ocupandu-si locu fia-carele, și celu mai capriciosu trebuiá sa-si arete prob'a de tolerantia, și se sufere imbulzál'a cea mare, iar escilarea caldurei de multime, facea pe omu se innóte în sudori.

Dintre ablegati, care de care doriau a se insinúa, pentru de a-si cere cuventu; dintre ascultatori, care de care se ascutiá a audí ce-va, fiindca audisemu cumca mai întâiu voru sa se aduca contra argumente adresei lui Deák; și eaca! presiedintele Szentiványi dupa semnalulu clopotielulu, proiectéza cetirea cuventulu de tron, cetirea adresei, și apoi urmaramembrii insinuati, care si luasera chiamarea de eroi ai dílei.

Bartal, acelu barbatu calificatu pe terenulu oratoricu, carele și lua cuventulu mai nainte, erá destulu de asiguratú în sine ca nu va tabari, fiindca lupt'a e usióra, decă cine-va si-a datú tempu destulu de a-si încercá poterile aratandu mai multe probe pe câmpulu luptei sele cu succesu laureatu.

Neîntreruptu două ore și diumetate a vorbitu, pareă ca totu mai multu i-aru plăcē se vorbēsca, și ascultatoriulu pareă ca aru fi voitū sa o lungēsca cătu mai multu, fiinduca avē o limba, careă contīnea constructiuni periodice de frase înflorite, și cu finirea vorbirei lui se finī și siedintī'a. —

Vineri in 16 urmă Madarász care desfășurā din alta punctu de vedere constitutionalismulu ungurescu, și apoi se hotari pe lângă adresa. —

Acestui'a i urmă Eötvös, acelu barbatu eruditū, carele in tôte ramurile sciintiei si-a datū proba de discretiune (?), și înainteă conationaliloru sei, și strainiloru, și care că politicu si-a datū simbolulu pe lângă proiectulu de adresa.

Zsedényi, se vedī a voi a resturnā principiile, după care se doriā ministeriu responsabilu, și aplicarea legiloru 48-ane înainte de revisiune, și-si făcū dechiaratiunea contr'a proiectulu de adresa. —

Gicz y, fostulu presedinte alu dietei din 1861. carele acum nainte de constituirea dietei a renunțiatu de presidiu, pentru a se vedē in libertate de a-si aretā principiile sele, după care sa se urmeze continuitatea de dreptu, și făcū analis'a cu acea inchiere, ca se convoiesce la proiectulu de adresa; asiā până aci 2 fusera contr'a 8 pentru adresa.

In 17 si lua vorba Lónyay și se esprima pe lângă proiectu, deci de ore ce până aci 9 se declarara pentru, și numai 2 contr'a, se făcū propunere, că presidiulu sa termineze discussiunile generarie, și sa se deie locu discussiuniloru particulari; respundindu presedintele, ca deca cei insinuati si retragu cuventulu e gat'a a le terminā, se radicā Deák și-si innaltia tonulu seu, spunendu-si cu unu pathosu opiniunea: Până ce este cineva insinuatū, trebuie sa se deie locu discussiuniloru generarie, căci fia-care representante că alesulu poporului e detoriu a dá sēma poporului seu, de cele ce s'a făcutu, nu se pōte permite dara a se pune stavila discussiuniloru generarie, căci acea aru fi sabie cu două tai-siuri, care astadi pe unulu mâne pe altulu va sa ingimpe; graiesca fia-care și-si descopere pārerile! Unii aplaudau aplause de bucuria cu lacrimi in ochi, pareau a fi iubitorii poporului.!!

De orece dualismulu va sa-si aiba capetulu (?), și acelu proiectu alu comisiunei de 30 va sa remāna, romanii in genere inca voru sa-lu primēsca, rezervandu-si dreptulu la pertractarea particularia.

Ce se atinge de cestiunea natiunalitātilorū, încātu aru fi vorb'a de consolidarea natiuniloru diferite, ablegatii romāni, cu cei serbesci, suntu in contielegere, dar de ore-ce serbii au de cugetu de a se basā pe unele diplome, care continu oresi care privilegie separatistice și eschisivu lorū sunatōre, urmēza de sine ca manecarea este grava, și compacti'a cu greu 'si pōte conserva durabilitate, căci romānii asiā diplome de nu aru posiede, numai cu principii sanetōse voru a invinge pedecile, și a dobandi dreptatea legala.

Fata viam inveniunt aderitque vocatus Apollo! S. Fercu.

Eveneminte politice.

Sabiu 9 Fauru.

Din isvoru securu aflāmu ca la Hunedōr'a e alesu deputatū Dr. Lazaru Petcu; la Gherl'a: Simai și Gaizago; la Olahfalū Gál Janos; in S. Sz. Gyōrgy, conte Paulu Kálnoki; in Breticu Emr. Gaboru, carele fusese alesu și la diet'a din Sabiu din 1863/4.

Dupa Ll. p. rescriptulu ce are sa urmeze că responsu la adrese nu va tratā cestiunea până in ultimele ei ratiuni, ci Imperatulu și reserva dreptu de a-si manifestā pārerile sele asupr'a modulu de pertractare a afaceriloru comune.

„Mercuriulu svabescu“ are o scire interesanta și demna de consideratu in impregiurārele de fatia. Acēs'ta e o dechiaratiune a cont. Andrasy la unulu din prāndiurile de curte. Contele Andrasy sa fia conferitu mai înainte cu contele Eszterhāzy, iara după aceea sa se fia dechiaratu Imperatulu, că unu conflictu ce s'aru potea nasce intre Austri'a și Prussi'a, Ungari'a l'aru privi de o afacere comuna, și Ungari'a atunci aru pune in dispositiunea Imperatulu bani și sânge. Acēs'ta dechiaratiune sa fia făcuta o impressiune adunca asupr'a Maiestatei Sele, celu putīnu se asecura, ca nemijlocitu după acēs'ta s'a esprimatū cātra cont. Mailath fōrte indetulitoriu și ca aru fi disu ca Majestatea Sea e convinsu, ca in ora de periculu pōte sa se radīme pe Ungari'a. Unele sciri aduceau in legatura calatori'a Archiducelui Ludovieu Victoru, cu denumirea Naltu-acelui'a de Palatinu alu Ungariei.

In dilele din urma se vorbea despre venirea ministriloru la Bud'a Pest'a. Mai multe diuarie asigura, ca calatori'a acēs'ta nu aru avea alta de scopu decātu statorirea rescriptulu reg. la adresa dietei croate. Acum aflāmu ca ministrii și cancelarii de curte au și sositu in Bud'a-Pest'a și ca au sa se desbata cestiuni de statu.

Temerile de o crisa ministeriala suntū delaturate.

N. Fr. Bl. are unu telegramu din Agri'a, in carele se dice, ca s'a latitu temerea intre deputatii dietali, ca rescriptulu carele va

respunde la adresa dietei va ordinā totodata și disolverea dietei și apoi diet'a cea noua ce aru fi a se conchiamā sa se convōce pe basea legei, ce are se o lucre diet'a de acum.

In diet'a Bucovinei se propune o adresa cātra Maj. Sea, prin care sa se cēra iertarea dārei de pamentu pe unu anu; după aceea o alta adresa pentru restaurarea autonomiei bisericei greco-orientali și pentru conchiamarea unui sinodu diecesanu.

Mai departe s'a primitu stergerea legei cari restringe facultatea de posesiune a israelitiloru; s'a sanctionatu legea de fōmete; in fine se rōga de M. Sea, adresandu-se diet'a prin ministeriulu de statu, că sa li se prelungēsca sesiunea până in 21 Fauru.

Organulu oficiosu alu ministeriulu nostru de comerciu incunosciintēza, ca esista o apropiare intre Austri'a și Itali'a in privintie politice comerciale. Ministrulu de comerciu bar. de Wullerstorf au emis in contielegere cu ministrulu de finantie o ordinatione cātra tōte oficiele vamale, in care se espune, ca tratatulu de comerciu și de navigatiune incheiatu la 1851 cu regatulu Sardiniei se estinde cu 16 Fauru și asupr'a celorlalte proveniente italiene. „Asiā“, dice Presse „ministeriele de comerciu și de finantie aru fi recunoscutu indirectu Itali'a.“

Din cele din afara atrage mai tare acum atentiunea asupr'a manoprelorū ministrului presedinte prussianu in politic'a interna și esterna a Prussiei. In launtru calca in picioru constitutionalismulu in modulu celu mai batātoriu la ochi, facendu din cas'a ablegatilorū objectulu seu de jocu, amenintadu-i cu procese, arestandu-i, amenintandu cu disolverea camerei și in fine aducendu-le proiecte de legi pe cari doresce densulu că sa i le voteze camera. In afara colportēza adrese prin care se esprima dorintī'a de a unī ducatele dela Elba cu Prussi'a. Asiā o adresa cetimu, ca i s'au tramisu din partea nobilimei din Schleswig Holstein.

Din Franci'a aflāmu ca corpurile legiuitōre manifestesza multa simpathia puteri papali. Adresa senatulu s'a indetulitu cu cuventulu putere; cea a corpulu deputatilorū au adasu cuventulu „lumēsca“ despre care e vorb'a ea trebuie sustinuta. Gazette de France se dice ca reproduce scirea, ca principele imperialu (fiulu lui Napoleonu III), are de scopu a cumperā din mijlocele sele proprii materialulu de resboiu alu trupelorū de ocupatiune, pentru că sa-lu faca prezentu Papei.

Opusetiunea corpulu legislativu avea de cugetu a pretinde dela regimu a se dechiarā pe fatia despre starea espeditiunei mesicane și a stāruī, ca acum dnpa ce armat'a au făcutu minuni de eroismu sa se rentōrne cătu mai curendu acasa. Guérout, Havin Thiers și Pelletan au pretinsu in sa, ca e nepatrioticu a aduce pre regimu publice in perplesitate și asiā au decisu a trece cestiunea acēs'ta cu vederca.

Din Londōn se spune ca regimulu au conchiamatu pe 17 Fauru o siedintia estra-ordinaria a parlamentulu, spre a suspendā actulu habeas corpus pentru Iri'a (Irland).

Din Spani'a se spune ca infantulu nu de multu nascutu, care capatasa in botezu 112 nume au muritu.

Din Itali'a nu putemu trece cu vederea oraculōs'a dechiaratiune a ministrului presedinte Lamarmora, carele respunde la o interpelatiune, ce i se făcū in camera, ca Itali'a e in stare de a purtā resboiu, fără de a se mai teme de periclitarea unitātiei, chiaru și in casu candu reesttulu resboiului aru fi nefavoritoriu.

Din Romani'a aflāmu ce ministrulu celui nou de finantie i a succesu a realisā o parte de imprumutu. Camerile au votatu o lege in urm'a cărei scōterea contributiunei sa se faca prin comune, asemenea o lege de tace pentru decisiuni judecatoresci. Diuarile romanesci ne spunu despre reductiuni insemnate in bugetu. Tromp. Carp. impartasindu după Monitoriu despre noii comissari controlori ai bancei romanesci in persōnele dlorū Moruzi, Plagino și Vinterhalder și aducandui pre acēs'ta in combinatiune cu ministrulu de finantie Otetelesianu: — dice, ca finantie au in acesti barbati și garantia morala și materiala. — „Sentinela“ s'a suprimatu. — După diuarie straine grasēza cholera in Moldavi'a. —

Vizogn'a 8 Fauru

Precum in tōte părțile Transilvaniei comisiunile centrali se ocupa cu elaboratele prescise pentru alegerile de deputati la diet'a din Pest'a; asiā și la noi in Vizogn'a comisiunea centrale si-au fini u totalu elaboratele sele dicu totalu pentru ca in 14 și 15 Febr. nu numai s'au intreprinsu per scritinium votarea, ci in 15 Febr. dintra doi fosti candidatii Carolu Timar jude regescu, și Procurorulu magistratualu Ioann Moldovanu, acēs'tui din urma i s'au și datu credintionalulu la mână, că uniu'a ce din 566 de votanti au capatatū 321 voturi. — Caus'a de romānii ogneri alegatori că majoritate, n'au devenitu pentru Candidatulu lorū Domnulu Ioann Moldovanu in minoritate se pōte ascrie singuru virtuosulu și nobilulu caracteru ce-lu posiedu toti Ognerii romāni, și increderea in persōna alesulu deputatu și remānu laudabili cu atāt'a mai tare cu cătu pelānga tōta propaganda profetilorū străini, că se atraga in castre streine, și anume pentru candidatulu lorū ei (Romānii) totusi au remasu nemiscati că zidulu.

Cum, și anume prin ce fortune au trebuitū să trēca alegatorii

români pâna la locul defiptu pentru alegere, le voi comunica Onoratei Redactiuni spre publicare cu alta ocaziune. —

Ioann Pr.

Aplaudâmu si noi tinut'a Ogneriloru si ni-aru fi parutu bine candu acea tinuta aru fi fostu intru tôte imitata, si mai bine pretiuita de intrég'a nôstra inteligintia de acolo. Dupa ce alegerea este fapta complinita, nu va mai fi de lipsa a ne întorce mai multu la detairile decurgerei si incheiâmu memorandu démna si barbatesca purtare a Preotiloru si a altoru bravi, cari au doveditu in conducerea poporului unu neinteresu esemplariu de care ni se pare ca chiaru dlu corespundinte nu au fostu intru tôte insufletita; iara deputatului alesu, dlui procuroru Ioann Moldovanu i postimu succesulu celu mai bunu la chiamarea cea onorifica si grea ce i s'a concediutu si au luat asupra-si!

Proiectulu de adresa

cititu in siedinti'a din 8 Fauru, 1866 a casei reprezentantiloru Ungariei.

(Continuare si Capetu din nr. premergatoriu.)

Maiestatea Ta Te-ai induratu pré gratiosu a dechiará in pré inaltulu cuventu de tronu „ca cu deliberarea acestei cestiuni stá in legatura strinsa, ba nedespartibile revisiunea respectivestrafarmarea acelei partialegiloru din 1848, care sereferesce la exercere drepturilorumonarchului si la cerculu de activitate aluregimului.

In a dón'a adresa pré umilita a nôstra din anulu 1861 amu fostu propusu Maj. Tale, „ca intre determinárililegiloru din 1848 sunt unele puncte, carisinoi dorimu pre lângá sustinerea nevatemala drepturiloru poporului alestrafarmá mai amesuratu scopuluisiale desvóltá mai definitivu. Asemené ne-amu dechiaratu, „ca, déca Maiest. Ta doresci a schimbá legile in órecare parte, diet'aintregita se va consultá fára întârdiere si va asterne Maiest. Tale decisiunile sele asupr'a propuneriloru presentate in respectulu acest'a de cátra Ministeriulu responsabilu alu Maiest. Tale.“ Ne dechiarámu asiá dara si acum gat'a, ca in cátu va fi de lipsa schimbarea vre-unei legi pre calea ordinaria a legelatiunei, vomu susterne Maiest. Tele in respectulu acel'a propusetiunile nôstre consunatóre cu principiile fundamentali ale constitutiunei nôstre.

Natiunea magiara are o dorintia ferbinte, ca adeca sa vadia mai antáiu pre regele seu creditariu incoronatu cu corón'a sântului Stefanu cá in fine sa se implinesca aceea, ce eveneminte fatale au impiedecatu in decursu de 17 ani. Acést'a nu e numai o ceremonia solemna in patri'a nôstra, ci intregirea necesaria a constitutiunei, legatur'a cea mai frumoasa, mai delicata si totusi cea mai tare, carea léga natiunea de regele seu. Pâna candu acést'a nu se intempla tôte otáririle nôstre remánu numai propuneri, cáror'a singuru numai sanctiunea regelu incoronatu le póte dá validitate de lege. Pâna atunci aperárilile nôstre, ori cátu de multu promitietóre sa fia, suntu numai sperári nesece, cari numai regele incoronatu le póte realisá. Viéti'a nôstra politica in presinte e inca dubia si clatinatória si clatinarei acestei'a numai Maiestatea Ta i-poti pune capeta restaurandu constitutiunea nôstra in fapta si incoronandu Te. Binevoiesce deci Maiest. Ta a ascultá acést'a rogare a nôstra si a face cu potintia implinirea dorintiei nôstre cátu mai curendu.

Cu respectu vomu primi si ne vomu consultá despre aceea ce Maiest. Ta cá rege incoronatu Te vei indurá la tempulu seu a ne impartási pre cale constitutiunale in privinti'a intereseloru spirituali si materiali ale tieriei. Ma, in cátu cu privire la aceste interese credemu a fi fórte necesaria crearea de legi nóue séu schimbarea celoru ce sustau, ne vomu apucá cátu mai curendu de pregatirile, cari receru tempu mai indelungatu, si otáririle nôstre le vomu asterne la tempulu seu cu umilitia Maiestáti Tale.

Noi simtiuu aduncu, ca legelatiunea nôstra si in respectulu intereseloru spiritualu are inca multu de a suplini si a indreptá. Vomu stáruí si in partea acést'a a face totu ce postesce fericirea comune a patriei si ce ne comenda detorinti'a nôstra cetatienésca. Plecandu din principiile fundamentali ale constitutiunei in lucrárilile nôstre totudeuu'a vomu avé indreptariu dreptatea si ecuitatea fatia cu tôte clasele cetátienuora statului fára diferentia de relegiune si limba. Cu deosebire vomu luá in consideratiune si aceea ce amu pronunciatu si in adres'a nôstra din 1861.: „ca simtiulu de natiunalitate, care totu mai multu se desvóltá, reclama atentiune si nu se póte mesurá cu cumpen'a tempiloru trecuti si a legiloru vechi.“ Nu vomu uitá nici odata, ca locuitorii Ungariei de alte limbe suntu asemené cetátienu a-i Ungariei si noi voimu cu sinceritate a asecurá prin lege, totu ce postescu in asta privintiá interesele loru si interesulu comune alu patriei. La formarea acestoru legi inca vomu urmá principiulu dreptáti si frátietáti.

Interesele nôstre materiali cu deosebire suntu acele in respectulu cáror'a din caus'a impregiuráriloru pline de fatalitáti amu re-

masu inderetru intr'unu modu ce ne insuffla ingrijiri. Va fi unu lucrú greu a invinge urmárilile apasatóre ale acestei remaneri, dar noi nu ne vomu spáriá de acést'a opera grea, pentru ca e o cestiune de viétia pentru natiunea nôstra. Ameliorarea pusetiunei nôstre politice va inaintá si interesele nôstre materiali, precum va fi si aventarea pusetiunei nôstre materiali radimulu esentialu alu situatiunei nôstre politice fie-ne iertatu a sperá ca intiepciunea si parintésca grije a Maiest. Tale voru ajutá neobositele nôstre stáruintie atátu in respectulu unei'a cátu si in alu celei'a-lalte. Desvóltarea nôstra spirituale si progresulu materiale nici decátu nu stau in contr'adiceru cu adeveratele si dreptele interese ale tieriloru, ce nu se tñu de corón'a Ungariei, ba inca acelu progresu si aceea desvóltare pre candu ne dau potere si pondu — marescu totu odata si pondulu si poterea acelorú tieri, precandu ne redica pre noi redica totulu.

Esprimámu multiamita sincera Maiestáti Tale si pentru aceea, ca Te-ai induratu gratiosu a provocá si diet'a Croatiei si a Slavoniei, sa se ingrijésca de tempuriu cá aceste tieri sa póta fi reprezentate cumu trebuie in diet'a nôstra de acum. Acést'a o considerámu ca unu documentu alu pré inaltulu scopu de a sustiné integritatea coróni unguresci si a intregi diet'a nôstra. Fatia cu aceste tieri cá soti constitutiunali a-i nostri noi si acum suntemu in aceea opiniune care o amu adusu la pré inalt'a cunoscintia a Maiest. Tale in a dón'a adresa pré umilita a nôstra din anulu 1861. Repetimu deci de nou: „ca déca Croati'a voiesce a luá parte ca tier'a in legelatiunea nôstra, déca ea voiesce a se chiarificá mai intáiu cu noi in respectulu conditiuniloru pre lângá cari e gat'a a-si legá pusetiunea de dreptulu publicu cu Ungari'a, déca in respectulu acestor'a voiesce sa vina in atingeri cu noi cá natiune cu natiune, nici acést'a nu o vomu refúsá.“ Cu incredere sincera le intindemu mân'a fratiésca, numai sa se sustina integritatea si independintia constitutiunale a tieriei nôstre si a coróni Ungariei.

Precandu ne exprimámu in sa pré respectuós'a nôstra multiamita nu potemu retacé nici temerea ca pre candu pré inaltulu cuventu de tronu vorbesce de Croati'a si Slavoni'a, Dalmati'a nu o amintesce necairi. Acést'a tíera impreuna cu Croati'a si Slavoni'a se tine de corón'a Ungariei, si finduca Maiest. Ta ai determinatu de de punctu de plecare sanctiunea pragmatica carea spune apriatu, ca tierile coróni unguresci nu se potu despári deolalta, a buna séma nu Ve i voi, cá intregitatea coróni Ungariei garantata de atátea ori in modu solenu, sa se stirbe si mai departe.

Decisiunile dietei Croatiei din an. 1861, cari Maj. Ta Te-ai induratu a ni le impartási, credemu ca atunci aru fi mai cu scopu a le pertractá, candu ne vomu poté consultá impreuna cu reprezentantii séu plenipotentialii acestoru tieri tramesi spre impacatiune si cu conclucrarea lorú vemu poté deliberá asupr'a acestu obiectu.

Multiamimu Maj. Tale si pentru acea ingrigire p. n. cu care porti la inima deliberarea finale a relatiuniloru provenitóriu dinuniunea Tranniei cu Ungari'a. Fundamentulu acestoru relatiuni, l'au pusu acele legi, cari s'au adusu in 1848 despre uniunea Ungariei cu Ardelulu in contielegere comune a ambeloru acestoru tieri si s'au santiunatu solenu prin aprobare regésca. In respectulu acest'a in sa mai este multu a se face si noi nu ne indoimu ca spre mijlocirea unei otariri din tôte pártile odichnitóre drepte ci cuvenitiose, e de lipsa o cumpanire matura si prevedere. In consultárilile acestor'a pre noi ne voru conduce simtiemintele iubirei fratiésca; si basea speráriloru nôstre e increderea, ca nimenea nu va pótti dela noi ce-va, ce aru poté periclitá principiile fundamentali ale constitutiuni nôstre.

Prin conchiamarea Croatiei si Ardealu in diet'a nôstra s'a inlaturatu o piedeca grea, carea in anulu 1861 impiedecatu mai multu activitatea nôstra legelativa. Concede-ne Maj. a Te rogá si a sperá, ca Maj. Ta vei mijloci cu poterea regésca, cá sa fia reprezentate in diet'a nôstra partea intregitória a tieriei nôstre, Fiume, precumu si corporatiunile, care dupa art. V de lege din 1847/8 suntu párti constitutive a le dietei Ungariei.

Inprivinti'a acelorú compatrioti ai nostri cari pre basea acúsáriloru politice fura condamnatu, precumu si in privinti'a acelor'a cari pentru asemenea cause fura condamnatu de curendu séu inca stau sub acúsare; rennoimu cu sincer'a incredere, rogatiunea nôstra asternuta Maj. Tale in 1861. Ascultá Maj. Ta rogatiunea nôstra si intaresce si prin aceea credinti'a natiunei, ca er'a cea nóua, care o asteptámu cu atát'a sperantia dela simtiemintele constitutiunali ale Maj. Tale, va sterge tristele remasitie ale trecutulu si va aliná ranele cele crunte ale inimeloru.

Scimu si recunóscemu cu anima multiamitória si sincera, ca Maj. Ta ai parintésca intentiune, de a departá ingrigirile si a delaturá pedecile, cari au impiedecatu pâna acum decisiunea asupr'a cestiuniloru nôstre de dreptu publicu. Déca asemenámu trecutulu si presentulu; vedemu cu bucuria, ca punctulu de plecare, scopulu si mijlócele de odinóra si de acum suntu deosebite esentialmente. Trecutulu ne a apesá cu ingrigiri (temeri) nefinite, presintele ni promite unu venitoriu mai frumosu.

Maj. Ta ni-ai deschisu câmpulu constitutiunale pentru activi-

tatea noastră, și pre acestu terenuri vomu implini cu bucuria detorintia noastră cetatienésca. Staruintele noastre in sa numai atunci potu avé resultatu, decă in lucrările noastre legelative ne conduce credintia tare, ca ce a statoritu impreuna regele cu natiunea, numai vointia unita a regelui și a natiunei, o pôte si straformă. Basesa acestei credintie nu pôte fi, decâtu numai continuitatea de dreptu recunoscuta in principiu și in fapta pasita și in viétia.

Maj. Ta prin poterea absoluta imp. nu voiesci a ne octroá un'a constitutiune noua, și noi, pre cari ne léga legile fundamentali ale constitutiunei unguresci, cari sustau dupa dreptu, a primi liberu și de buna voia o atare constitutiune octroata. Maj. Ta pornindu din sanctiunea pragmatica, ne provoci, a modificá pre cale constitutiunala aceea ce e cu smintéla in legile noastre, și a întregi aceea ce e defectuosu. Insa tiér'a și acum sta continuu sub regimu absolutu. Constitutiunea noastră pe a cărei base aru trebúi sa eserciamu dreptulu legelatiunei, inca și acum e suspendata in privintia căror'a și Maj. Ta recunosci gratiosu, ca legalitatea loru formala nu se pôte supune la nici o esceptiune, in fapta se considera cá candu n'aru esistá; din contra atari ordinatiuni octroate, cari s'au emisu cu delaturarea legiloru noastre fundamentale, ba in contra acestor'a, și cari conturba continuu interesele cele mai sante ale cetátienuloru acestei tieri, ba inca și pacea interna a singuraticeloru confessiuni, — se suslinu inca și acum in mare parte; regimu parlamentariu, ministri respunsabili n'avemu; municipiele, comitatele, districtele, cetátile inca neci acum nu si-au recastigatu pusetiunea loru constitutiunala, și in tóte ramurile administratiunei domnesce un'a sistema absoluta. Pre teritoriulu patriei noastre ducu administratiunea dóne corporatiuni de ampoiati nedependinti de olalta, dintre cari nici un'a nu e constitutiunala, ba inca un'a e pre lánge aceea și straina, încátu nu sta in nici o aternare dela poterea regimului ungurescu.

Ne rogámu deci de Maj. Ta pentru continuitate de dreptu in întielesulu legiloru noastre, cu deosebire pentru unu regimu parlamentariu, unu ministeriu respundietoriu și pentru restaurarea constitutiunale a municipieloru. Noi nu poftimu decâtu esecutarea legei, pentruca legea neesecutata e litera mórtá, fára continuitate de dreptu constitutiunea nu traiesce. Noi nu poftimu nici o imposibilitate politica; nu avemu intentiunea de a periclitá securitatea imperiului séu de — a scurtá drepturile legali ale monarchului nostru, și vomu apretiu totdeun'a dreptele pretensiuni ale tieriloru sorori. Si noi le tinemu pre aceste de interese comuni de un'a mare importantia, in sa suntemu convinsi, ca denumirea de ministri unguresci respundietori și restaurarea constitutiunala a municipieloru, nu stau in contradicere cu aceste interese comuni prea ponderóse.

Scimu, ca dupa cele ce s'au intemplat de 17 ani ára influintia noastră, periodulu de trecere va fi impreunatu cu multe greutátu; scimu ca primirea faptica și ordenarea mai multoru rami ai administratiunei, pretinda tempu mai indelungatu și suntu impreunate cu óre cari incurcári, a căroru deslegare va recere mare grige. Dar nici aceste consideratiuni nu facu din sustinerea și mai departe a sistemului absolutistice un'a necesitate nerefusabila, și nu eschidu posibilitatea, ca constitutiunea noastră sa sustee și pre tempulu in care ne consultámu despre modificarea legiloru singuraticé.

In unu periodu de trecere nu pôte fi nici procedur'a ministeriului respundietoriu in tóte asiá de regularie, precum se intempla acést'a in cursulu regulariu neconturbatu și neinteruptu nici odata alu vietii constitutiunali. Diet'a noastră va tiné-o acést'a totdeun'a in vedere, și procedur'a ministeriului ungurescu respundietoriu, ca a unui regimu parlamentariu cu respectu la tóte acele, cari se tinu de esoperarea impacaciunei pre cale constitutiunala, de primirea administratiunei și de conducerea-i provisorie, — in locu de regore o va judecá cu indulgentia cuveninciósa; ba, stáruintele sincere indreptate spre aceste scopuri, va fi gat'a a le sprijini dupa potintia.

In modulu acést'a se voru poté delaturá greutátile, ce s'aru ivi, și ele de securu se voru și delaturá, decă zelósele stáruintie ale dietei in respectulu acést'a le sprijinesce și poterea regésca a Maiestátii Sele. Restaurarea unei párti atátu de esentiali a constitutiunei noastre va inaltia increderea natiunei și va delaturá temerea ei, care aru poté mai tare impiedecá resultatulu doritu. Ministeriulu respundietoriu va posiede și increderea Maiestátii Tale, și cá regimu parlamentariu și increderea tieriei. Pre basesa acestei increderi duple, ministeriulu respundietoriu, standu cu ambe pártile in atingere continua, prin lucrarea se va usurá mersulu invoieiloru dietali, cu deslusirile sele va poté risipi de tempuriu multe in doiele și párerile diverginti le va poté apropiá de olalta. Si fiinduca preste aceea, in urm'a pusetiunei sele oficiali, mai adese ori vine in atingere cu barbatii de statu ai celor'alalte tieri ale Maiestátii Tale, și in directiunea acést'a pôte promová deslegarea multoru cestioni grele.

Decă in sa Maiestatea Ta nu ne-ai implini cererea noastră legiuita și cuveninciósa și, sustinendu și de ici incolo sistem'a absolutistica, ne-ai denegá restaurarea regimului parlamentariu și a ministeriului respundietoriu: pre inimele noastre iarasi s'aru asiedia ingrijire apesátore și clatinarea sperárei noastre ne-aru ingreuná pastrarea acelei odihne a sufletului, de care avemu lipsa in gradu

atátu de inaltu la deslegarea greleloru cestioni ce ni s'au propusu. Diet'a noastră presinta s'a conchiamatu pre bas'a unei constitutiuni garantate și de sanctiunea pragmatica. Missiunea ei este: a modificá unele puncte esentiali ale legiloru noastre, a incoroná pre regele Ungariei și a intemeia viitoriulu mai fericite alu patriei. Sa binevoiesci Maiestatea Ta a luá gratiosu in consideratiune, ce pusetiune aru fi, candu tiér'a in acelasi tempu candu eserceza prin reprezentantii sei acestu dreptu constitutiunala, in tóte celelalte aru stá afara de constitutiune.

Pre lánge regimulu parlamentariu și ministeriulu respundietoriu, e guvernarea de sine municipale legiuita a comitateloru, cercuriloru și a cetátiloru, a dóu'a recerintia esentiale a constitutiunei noastre. Aceste dóne stau in legatura indisolubile un'a cu alt'a.

Tóte institutiunile Ungariei suntu insufletite de ide'a guvernárei de sine; ea impreuna poterile cele mai bune spre sprijinirea administratiunei publice, ea oferesce prin publicitate control'a cea mai segura contr'a abuzurilsru; ea marginesce esecesele nedrepte cu poterea oficialiloru. In decursulu vietii noastre constitutiunali, ea a aperatu patri'a noastră de sistem'a birocratica, care stá cu institutiunile tieriei, cu viétia publica și datinele ei in contradicere directa.

Pána candu nu se va restaurá acea guvernare de sine a municipieloru, care o desémna constitutiunea: activitatea constitutiunala a poporului nu pôte sprigini administratiunea publica. Fára publicitate și control'a va fi defectuósa și sub acést'a suferé mai multu increderea cátra oficiali, pre alta cale in sa abia se va poté ordiná cu scopu administratiunea publica cu crutiare de spese asemenea de mare. Autonomi'a municipala e un'a parte constitutiva principala a nedependintiei tieriei pre terenulu administratiunei interne — a nedependintiei, care și Maj. Ta te ai induratu a o recunósce.

Totu insulu doresce cu sinceritate, ca ponderósele cestioni pendinti sa se complaneze spre liniscirea generala. Liniscire generala in sa, și cu privire la modificárele oportune, numai atunci e a se sperá cu securitate, decă prin cunoscintia obiectului și a situatiunei ideele voru deveni mature și in cercurile poporului; Nimic'a in sa nu esoperéza acést'a mai usioru, nimic'a nu invinge mai repede preocuparea și temerea neintemeiata de lucrulu necunoscutu ca schimbarea publica a ideelor. Ce pôte prestá pres'a in directiunea acést'a e mai multu teoreticu și in totu casulu restrinsu la unu cercu mai micu, precandu aceea publicitate, care e impreunata cu viétia constitutiunale a municipieloru, aduna pre locuitorii diferiteloru tinuturi pre terenulu practicú și conceptele lamurite prin schimbarea cugeteloru ramurindu-se departe, strabatu și la clasele cele mai de josu ale poporului. Noi sun'emu deci convinsi, ca nimic'a nu este mai aptu a inaintá acea liniscire generala, fára de care impacaciunea abia aru poté aduce binecuventare, decâtu restaurarea autonomiei constitutiunali a municipieloru.

Nu ne tememu ca prin restituirea municipieloru sa se nasca greutáti esentiale de-si numai provisorie, pentru guvernarea statului, cáci suntemu convinsi, ca diet'a charu și in acestu restempu, va fi gat'a de a dá ministeriului respunsabile ungurescu alu Maj. Tale acea potere și mijlóce ajutoriali, cari se voru recere spre delaturarea unoru asemene greutáti.

Ca incredintiare sperámu dara, ca M. Ta vei plini gratiosu cererea noastră asemene spriginita prin interesele administratiunei publice și prin oportunitatea politica.

Estu modu cu incredere sincera descoperirámu M. Tale simtiemintele și dorintiele noastre. Cele mai sante obiecte ale veneratiunei, ale iubirei și ale neclatitei noastre credintie pre acestu pamentu suntu: patri'a și regele: iará interesele unite ale acestor'a suntu scopulu principale ale stáruintieloru noastre. Temeiulu constitutiunei noastre e legea, complementulu ei este poterea regale, și a ne supune acestoru dóne e cea mai inalta detorintia cetatienésca pentru noi. Acést'a detorintia numai atunci aru fi apesátore, de cum-va de o parte legea, de alta parte vointia regelui aru deveni in contradicere constante și neimpacabile un'a cu alt'a. Insa gratia cu care M. Ta gráisi cátra credinciosulu poporu alu Ungariei și simtiemintele constitutiunali, descoperite in cuventulu de tron alu M. Tale ni dau sperare segura cumca de s'aru și ivi câte odata divergintia in opiniuni, nici candu nu vomu deveni la o situatiune atátu de dorerósa și de neimpecata. Maiest. Ta nu vei pretinde dela noi astfelu de sacrificiu, care nu-lu cere neaparatu scopulu comune semnatu in sanctiunea pragmatica: iará noi spre ascurarea acestui scopu vomu plini tóte câte ne impune detorintia și pretinde binele publicu alu patriei.

Intielepciunea M. Tale va apretiu cu bunavointia parintésca intim'a noastră alipire cátra constitutiunea noastră, care e stelpulu celu mai tare atátu alu libertátii noastre, cátu și alu tronului M. Tale. Paginile istoriei adeverésca, ca tronulu au fostu in cea mai mare securitate la acele popóre, cari cu cea mai tare credintia aperrara legile loru constitutiunali.

Sa fii convinsu M. Ta, ca alipirea noastră cátra constitutiunea strábuna și cátra dinasti'a regésca a M. Tale, pre care natiunea noastră pre temeulu constitutiunei sele de buna voia și libera au innaltiat'o pre tronulu Ungariei, riuresce din unulu și aceluasi isvoru: din celu mai limpede isvoru alu pietátii.